

Posudek vedoucí práce na diplomovou práci A. Michalcové
Jazykový rozbor českých překladů Písně písni před Biblií kralickou

Český biblický překlad se dočkal již řady bakalářských, diplomových i disertačních prací zaměřených na vybrané jazykové jevy, jednotlivé překlady nebo překladatelské otázky. Diplomová práce Anny Michalcové, která se věnuje srovnání jazyka českých předkralických překladů Písně písni, ukazuje, že téma českého biblického překladu stále není vyčerpáno a nabízí další možnosti zkoumání.

Základ práce tvoří šest edic Písně písni z rukopisných i tištěných biblických pramenů z období od poloviny 14. století do začátku 17. století, jež jsou doplněny podrobnými edičními poznámkami ke každému z vydávaných pramenů. Z pečlivě zpracovaného textového materiálu pak vychází komparativní jazyková analýza, která se zaměřuje na popis vývoje určitých jazykových jevů ze všech jazykových vrstev. Práci dále doplňuje stručný úvod o postavení Písně písni v Biblii, o kulturně-historickém kontextu a o tradici českého biblického překladu, na konci práce jsou zařazeny čtyři přílohy obsahující soupis rukopisných a tištěných pramenů, výčet rubrik i obrazový doprovod. Nechybějí ani další náležitosti, jako je seznam zkratk a použité literatury.

V jazykové analýze se diplomantka zaměřuje vhodně na jevy, které se v jednotlivých překladech Písně písni proměňují. Při hodnocení jevů pracuje s relevantní odbornou literaturou a je si vědoma potřeby odlišení jazyka literární památky (tj. biblické redakce) a jazyka konkrétního pramene (tj. rukopisu nebo tisku). Přínosem práce jsou pak jak nová zjištění, tak i zpřesnění stávající literatury. V práci jsou formulovány hypotézy pro vysvětlení některých jevů, zvl. otázka odlišného stylu Písně písni ve srovnání s ostatními biblickými knihami a otázka vyššího stylu biblického textu. Pro potvrzení některých nálezů však správně diplomantka konstatuje příliš malý vzorek textu, který Píseň písni představuje, a proto nálezy vyžadují další ověření na rozsáhlejším materiálu. Mnohé jevy, známé z jiných staročeských textů, nejsou z téhož důvodu v překladech Písně písni zachyceny (např. predikativa, supinum). Naopak některé vývojové procesy v češtině tyto texty ilustrují velmi dobře (např. ústup jednoduchých minulých časů a duálu). Co se týče oprav, diplomantka zpřesňuje některé údaje Vladimíra Kyase o titulcích, resp. rubrikách v Písni písni, o ekvivalentech latinského *dilectus* v první redakci či o tvarech reflexivních zájmen pro 1. a 2. osobu. Opravuje též chybný údaj z odborné literatury o doloženosti Písně písni v rukopisu Národní knihovny ČR se signaturou XI F 9.

Co se týče edičního zpracování Písně písni, výběr základních pramenů a způsob zpracování edic rozšířený o různočtení z variantních rukopisů a tisků je přesvědčivě zdůvodněn. Kritický aparát má dvě části, v poznámkách pod čarou se uvádějí primárně emendace či znění latinské předlohy, ve vysvětlivkách řazených na konci edice nacházíme různočtení z vybraných variantních pramenů. Složitě strukturovaný text tištěných biblí 16. století je navíc vhodně zpracován graficky (tučný řez pro nadpisy, menší písmo pro anotace, marginálie v poznámkách pod čarou apod.).

Výklad obsahuje některé neobratné formulace nebo je formulován příliš stručně (např. bez uvedení příkladu na daný jev). Formální stránka práce také vykazuje některé nedostatky, jako jsou překlepy (např. „do druhé redakci se řadí“; „odkazy jsou značeny speciálnímu znaky“) a chybějící interpunkce na konci poznámek pod čarou odkazující na hesla z historických slovníků. Nejednotnosti shledávám i v kladení číselného odkazu na poznámku pod čarou nebo vysvětlivku před interpunkcí či za ní (srov. str. 95, 147 aj.). Edice jsou však zpracovány velmi pečlivě, bez větších omylů.

Diplomová práce A. Michalcové představuje důležitý příspěvek k poznání vývoje češtiny biblických pramenů 14. až 16. století. Edice Písně písni z šesti staročeských a středněčeských biblí by měly být po právu zahrnuty do diachronních korpusů češtiny, nabízí se především Vokabulář webový a databáze Diabible provozované Ústavem pro jazyk český AV ČR, které již obsahují podobné ediční zpracování dvou staročeských evangelií, a předkralická Píseň písni proto bude velmi vítaným

doplněním. Diplomovou práci Anny Michalcové vřele doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji jako výbornou.

V Praze 14. června 2021

Mgr. Kateřina Voleková, Ph.D.